



دنیای ممدوح دنیایی است که انسان برای کمال خویش تلاش کند/چگونگی تبدیل دنیای ممدوح به دنیای مذموم

دنیای ممدوح دنیایی است که انسان برای کمال خویش یا رفع احتیاج خود و خانواده تلاش کند، با مشکلات دست و پنجه نرم نماید، خستگی را به جان بخرد...

دنیای ممدوح دنیایی است که انسان برای کمال خویش تلاش کند/چگونگی تبدیل دنیای ممدوح به دنیای مذموم
خبرگزاری مهر - دنیای ممدوح دنیایی است که انسان برای کمال خویش یا رفع احتیاج خود و خانواده تلاش کند، با مشکلات دست و پنجه نرم نماید، خستگی را به جان بخرد، به تنبلی و سهل انگاری پشت پا زند تا به آنچه خدای متعال آفریده و روزی او قرار داده دست پیدا کند. پس دنیا و هرچه که در آن است بد نیست بلکه نحو استفاده از آن و چگونگی پرداختن به آن موجب می شود که دنیای ممدوح تبدیل به دنیای مذموم شود. امام علی(ع) در خطبه شصت و سوم نهج البلاغه می فرماید: جهان منزلگاهی است که جز در خودش(و به وسیله بهره برداری صحیح از آن) سالم نتوان ماند و با کارهایی که مخصوص دنیاست از آن نجات نتوان یافت. مردم به وسیله دنیا آزمایش می شوند. بنابراین هر چیز از دنیا را به خاطر دنیا به دست آورند از کفشان می رود و حساب آنرا باید پس بدهند و اما آنچه را که از دنیا برای غیر این جهان تهیه کرده اند به آن خواهند رسید و با آن خواهند بود، دنیا در نظر خردمندان همچون سایه ای است که هنوز گسترده نشده، کوتاه می گردد و هنوز فزونی نیافته نقصان می پذیرد. raquo&

امیرالمؤمنین علی(ع) می فرماید: إِنَّمَا سُمِّيَتِ الدُّنْيَا دُنْيَا لِأَنَّهَا أَذْثِي مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَ سُمِّيَتِ الْآخِرَةُ آخِرَةً لِأَنَّ فِيهَا الْجَزَاءَ وَ الثَّوَابَ: دنیا از آن رو دنیا نام گرفته که پست ترین (با نزدیک ترین) چیزهاست و آخرت از آن رو آخرت نامیده شده که سزا و پاداش در آنجاست.

در نگاه امام علی(ع) دو دنیا وجود دارد: دنیایی که بود و نبود، زیبایی و زشتی، هستی و نیستی خود را بروز می دهد و آنچه دارد را عیان می سازد که دنیای ممدوح است و دنیای دیگری که انسان را می فریبد، زشتی ها را ظاهر نمی سازد ولی زیبایی هایش را با غلو بسیار نمایان می کند و انسانهای ضعیف النفس را جذب می نماید. این دنیا، چنین افرادی را عاشق و شیدای خویش می سازد و آنان را به پرستش خود وا می دارد. raquo«از برای انسان دو دنیاست: یکی ممدوح و یکی مذموم. آنچه ممدوح است حصول در این نشئه که دارالتربیه و دارالتحصیل و محل تجارت مقامات و اکتساب کمالات و تهی زندگانی سعادت مند ابدی است که بدون ورود در اینجا امکان پذیر نیست پس، عالم ملک، که مظهر جمال و جلال است و حضرت شهادت مطلقه است، به یک معنی مذمتی ندارد و آنچه مذموم است دنیای خود انسان است، به معنی وجه قلب به طبیعت و دلبستگی و محبت آن است که آن منشأ تمام مفساد و خطاهای قلبی و قالبی است. raquo&

دنیا محل عبور است نه محل ماندن

امام علی(ع) می فرماید: raquo«الدُّنْيَا دَارٌ مَمَرٌ لَا دَارٌ مَقَرٌّ، وَ النَّاسُ فِيهَا رَجُلَانِ: رَجُلٌ بَاعَ فِيهَا نَفْسَهُ فَأَوْبَقَهَا وَ رَجُلٌ ابْتَنَعَ نَفْسَهُ فَأَعْتَقَهَا: دنیا محل عبور است نه محل ماندن، و مردم در آن دو گروهند: کسی که خود را در دنیا بفروشد دنیا اسیرش می کند و کسی که خود را در دنیا بخرد، دنیا آزادش می کند. raquo& در اسلام، دنیا و آخرت به هم آمیخته است. اسلام غیر از مسیحیت است. در مسیحیت، حساب دنیا از حساب آخرت جداست. مسیحیت می گوید که هر یک از دنیا و آخرت به دنیای جداگانه ای تعلق دارد. یا این، یا آن. اما در اسلام این طور نیست. اسلام آخرت را در متن دنیا و دنیا را در متن آخرت قرار داده است. raquo&

raquo«تعلیقات جامع و همه جانب اسلامی در مسائل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، اخلاقی بر اساس محترم شمردن زندگی و روی آوردن به آن است نه پشت کردن به آن. raquo& قال الله تعالی: قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَ الطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ: بگو چه کسی زینت هایی که خدا برای بندگان آفریده و همچنین روزی های پاکیزه را تحریم کرده است؟ علاقه به دنیا، همچون بسیاری از علایق و تمایلات انسانی، فطری است نه اکتسابی. و آن چه فطری است قطعاً ممدوح و مطلوب است. استفاده از دنیا و بهره وری از آن در حد معقول، متفاوت است با غرق شدن و غوطه خوردن در آن. دنیای ممدوح دنیایی است که انسان برای کمال خویش یا رفع احتیاج خود و خانواده اش تلاش کند، با مشکلات دست و پنجه نرم نماید، خستگی را به جان بخرد، به تنبلی و سهل انگاری پشت پا زند تا به آنچه خدای متعال آفریده و روزی او قرار داده دست پیدا کند. پس دنیا و هر چه که در آن است بد نیست بلکه نحو استفاده از آن و چگونگی پرداختن به آن موجب می شود که دنیای ممدوح تبدیل به دنیای مذموم شود.

در مورد اینکه دنیا و علاقه به آن فطری است به دو روایت اشاره می‌کنیم: قال علی(ع): التَّاسُ اثْنَاءُ الدُّنْيَا وَالْوَلَدُ مَطْبُوعٌ عَلَى حُبِّ أُمِّهِ: مردم فرزندان دنیا هستند و علاقه فرزند به مادر در درون آدمی است. امیرالمؤمنین(ع) می‌فرماید: «التَّاسُ اثْنَاءُ الدُّنْيَا وَالْوَلَدُ مَطْبُوعٌ عَلَى حُبِّ أُمِّهِ: مردم فرزندان دنیا هستند و کسی بر دوست داشتن مادر خود ملامت نمی‌شود.«

برای اثبات دنیای ممدوح به روایات زیادی می‌توان تمسک نمود، ولی چون در این نوشته بنا بر اختصار می‌باشد، لذا تنها به نقل چند روایت از علی بن ابی طالب علیه السلام اکتفا می‌کنیم. شاید مهمترین و صریح ترین روایتی که در این مورد نقل شده و امام خطاب به کسی که دنیا را مذمت کرد، آنرا بیان نموده، حدیث زیر باشد: قال علی(ع): إِنَّ الدُّنْيَا دَارُ صِدْقٍ لِمَنْ صَدَّقَهَا، وَ دَارُ عَافِيَةٍ لِمَنْ فَهَمَ عَنْهَا، وَ دَارُ غِنًى لِمَنْ تَزَوَّدَ مِنْهَا، وَ دَارُ مَوْعِظَةٍ لِمَنْ اتَّعَظَ بِهَا، مَسْجِدُ أَحِبَّاءِ اللَّهِ، وَ مُصَلَّى مَلَائِكَةِ اللَّهِ، وَ مَهَيْطٌ وَحَى اللَّهِ، وَ مَتَجَرُّ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ، إِكْتَسَبُوا فِيهَا الرَّحْمَةَ، وَ رَحُوا فِيهَا الْجَنَّةَ، فَمَنْ ذَا يَذْمُهَا وَ قَدْ أَذْنَتْ بَيْنَهَا، وَ نَادَتْ بِفِرَاقِهَا، وَ نَعَتْ نَفْسَهَا وَ أَهْلَهَا. فَمَثَلْتُ لَهُمْ بَيْلَئِهَا الْبَلَاءَ، وَ شَوْقَهُمْ بِسُرُورِهَا إِلَيَّ السُّرُورَ: دنیا خوان راستی است برای کسی که آنرا راستگو انگاشت و خوان تندرستی است برای کسی که شناختش و باور داشت، و خوان بی نیازی است برای کسی که از آن توشه اندوخت و خوان پند است برای آنکه از آن پند آموخت. مسجد محبان خداست و محل نماز فرشتگان او و محل فرود آمدن وحی خدا و تجارتخان دوستان او. در آن آمرزش خدا را به دست آوردند و در آنجا بهشت را سود بردند. چه کسی دنیا را مذمت می‌کند، در حالی که (خود دنیا) بانگ برداشته است که جداشدنی است و فریاد کرده است که ناماندنی است و گفته است که خود و اهلس خواهند مرد. با محنت خود، از محنت برای آنان نمونه ساخت و با شادمانی اش آنان را به شوق شادمانی انداخت.

دنیا تا حدی ممدوح است

آنچه از روایات و سیره ائمه(ع) به دست می‌آید ممدوح بودن دنیاست، اما فقط در حدی که نیازهای انسان تأمین شود، نه به آن اندازه که وابستگی به امور مادی پیدا کند و به اصطلاح دنیاپرست شود. دنیاپرستی، تجاوز از حد خواستن معمول و معقول و علاقه وافر به دنیا پیدا کردن است. اینجاست که انسان از حد دنیای ممدوح خارج شده و به دنیای مذموم ملحق می‌گردد. دنیاپرستی از دیدگاه امام علی(ع) مذموم و زشت است. این دنیاست که «منشأ هم آفات است.«

آنچه از نظر امام علی(ع) مذموم است، نه وجود فی نفسه جهان [دنیا] است و نه تمایلات و علایق فطری و طبیعی انسان. در این مکتب نه جهان [دنیا] بیهوده آفریده شده است و نه انسان راه خود را گم کرده و به غلط در این جهان آمده است. بنابراین به راحتی می‌توان پذیرفت که بینش امام علی(ع) درباره دنیا با الگوهای «دو جهان نگر.« از نوع سوم (دنیا و آخرت حداکثری) سازگارتر است؛ اما این سؤال اساسی باقی می‌ماند که اگر آن حضرت به زندگی دنیوی و تلاش و کوشش برای آبادی آن (همانند زندگی اخروی وجد وجهد در راه آن) اصالت می‌دهند، چرا به کرات دنیا را مورد مذمت قرار داده اند و مؤمنان را بر جدا شدن از آن دعوت کرده اند؟ به عبارت دیگر، اگر منطق حضرت «و اعمل لدنیاک کانک تعیش ابدًا و اعمل لآخرتک کانک تموت غذا.« است، چرا در بیشتر موارد تنها به «اعمل لآخرتک کانک تموت غذا.« پرداخته اند و مساله «اعمل لدنیاک کانک تعیش ابدًا.« را کمتر مورد توجه قرار داده و یا به ندرت مؤمنان را به دنیاطلبی سفارش کرده است؟

مروری بر نهج البلاغه این پرسش را تأیید می‌کند؛ در این کتاب بارها از دنیا سخن به میان آمده و در اغلب موارد دنیا به تعبیر مختلف مورد نکوهش قرار گرفته است و در مقابل به آخرت‌گرایی ترغیب شده است: در خطبه ها و کلماتی مسأله بی وفایی دنیا مطرح گردیده، در بعضی از خطبه ها و سخنان آن حضرت دنیا با تعبیر مختلف مذمت شده است، در مواردی از فریفته شدن به دنیا هشدار داده شده، و بالاخره در سخنان متعددی به دوری از دنیا سفارش گردیده است. در اکثر بیانات آن حضرت در کنار این نوع برخورد با دنیا، به مسأله آخرت، معنویت، زهد و امثال این امور معنوی توجه ویژه ای صورت گرفته است.